

CTIBOR „BORIS“ ČERMÁK

Počátkem roku 1945 byla mírná, pěkná zima, málo sněhu. Zapisovatel meteorologické stanice v Hošťálkové si 21. ledna poznamenal: nad ránem mlha a sněžení, průměrná teplota -8,3°C, výška sněhové pokrývky 22 cm. Zima umocňuje ticho v krajině, přítomnost Němců nejistotu a strach mezi místními. V noci stále platí přísné nařízení zatemnění oken. Na horských samotách maluje mráz na oknech obraz zimy, za nimiž se za soumraku objevují siluety neznámých postav. Zbídačení muži na útěku ze zajateckých či koncentračních táborů, partyzáni, ale také konfidenti gestapa.

V okolí Oznice, Mikulůvky a také Kateřinic operuje již delší dobu diverzní skupina Petra Moskalenka, která v měsíci lednu provedla několik úspěšných destrukcí železnic. Odbojová aktivita narůstá. V Ratiboři se postupně objevují protinacistické letáky a Němcům dochází trpělivost. Do budovy zámku v Hošťálkové přichází jednotka pro zvláštní určení ZbV-Kommando 31, která má na svědomí vypálení osady Holáňů a další protipartyzánské akce. I přes zákaz poslechu zahraničního rádia se k nám donesla zpráva, že Rudá armáda zahájila v Polsku Viselsko – oderskou operaci a Němci jsou nuceni ustupovat a bránit se.

Do Ratiboře přijíždí německá jednotka, která má zajistit výstavbu opěrných bodů. Jejich nervozitu umocňuje přítomnost partyzánů v okolních lesích a také informační tabule na lípě u ratibořské školy: „Voždilum Wehrmachtu – Pozor na partyzány!“ V pohostinství U Pilčika se zastavuje k obědu 4. Kompanie Einweisungs Abteilung 1027 pod vedením poddůstojníka Johanna Wielanda.

Tato jednotka se na území Moravy objevila koncem roku 1944 v rámci plánování vybudování opevnění na Moravě. V plánu z 28. prosince 1944 je počítáno s tím, že tento oddíl bude budovat obrannou linii od Olomouce přes Hranice a Frenštát směrem k Jablunkovu (tzv. Kohlenbecken-Schutzriegel). V 11.45 h přichází urgentní zpráva z Kateřinic o partyzánovi přijíždějícím na kole. Wieland vydává rozkaz k zajištění přístupové cesty. Tím partyzánem není nikdo jiný než Ctibor Čermák, krycím jménem Boris...

Ctibor Čermák se narodil 6. května roku 1926 ve Znojmě. Byl posledním ze čtyř sourozenců. Sestra Vlasta (roč. 1921), dále Hedvika (roč. 1918) a nejstarší Miroslav (roč. 1915, účetní), který žil, se svou ženou Helenou Benešovou, od května 1941 v Brně. V roce 1945 se jim narodil syn, kterému dali jméno Boris. Otec Jindřich (roč. 1889) byl krejčovský mistr, matka se jmenovala Hedvika (roč. 1889). Rodina bydlela ve Witlakově ulici (něm. Wittlagasse) č. 11, dnes ulice Coufalova.

Ctibor na prvním skautském táboře v roce 1934 u Nového rybníka u Olbramkostela.

Roku 1934 vstoupil Ctibor do skautu, který se tak stal významnou součástí nejen jeho dětství a dospívání, ale také základním kamenem jeho dobrodružné povahy. Mnichovská dohoda předurčila osud pohraničních oblastí včetně Znojma Velkoněmecké říši. Již nebylo možné ve Znojmě navštěvovat českou měšťanskou školu, ale díky vyjednávání se podařilo její část přestěhovat do neobsazených Hlubokých Mašůvek (Tief Maispitz). Vyučování začalo 4. března 1939 a školu navštěvovaly děti z jedenácti okolních vesnic. Ředitelem školy se stal František Janda. Pro Ctibora to znamenalo tři roky denně docházet 9 km přes protektorátní hranici v Příměticích do Hlubokých Mašůvek, a to s velkými problémy. Rodiče bydleli ve společném bytě s rodinou říšských Němců. Podle soupisu obyvatelstva města v roce 1943 (Hausliste) se rodiče hlásí k české národnosti, což mohl být důvod ke změně domovského bydliště Ctibora na Nadějov příslušný Znojmu.

Puťák na kole s bratrem Mirkem. Pohled z Hostýna na Čerňavu.

Roku 1940 se vydává s bratrem Miroslavem na cyklistický výlet po Beskydech. Nikdo v té chvíli netušil, že hlavním záměrem bylo najít cestu ven z Protektorátu. V té době mu bylo pouhých 14 let! Dne 4. září 1941 ještě nastupuje do učiliště Baťových

závodů ve Zlíně do obuvnické dílny a čeká na pravou chvíli. Prošel přitom několika posty jako je posukování, mykání, čištění, předpřádání, předení, a to až do osudového dne 9. září 1944, kdy posílá bratrovi Milanovi do Brna oblečení a loučí se s ním i s celou rodinou se slovy: „Přišla má chvíle, kostky jsou vrženy, jdu bojovat.“ Jeho otec je zatčen gestapem, ale pro nedostatek důkazů ve spojitosti s útekem syna Ctibora je propuštěn.

Společně s Josefem Hurdálkem se přesně o měsíc později pokusí překročit protektorátní hranici u Makova. Žádají o pomoc hajného, ale ten od toho ustoupí, stejně tak Josef Hurdálek. Ctibor Čermák tak sám překoná hranici a stane se nedílnou součástí Slovenského národního povstání, kde projde velmi tvrdým výcvikem. Povstání je ovšem potlačeno a Ctibor hledá nové útočiště.

Stane se jím oddíl vedený Jánem Ušiakem a Dajanem Bajanovičem Murzinem, později pojmenován jako 1. partyzánský oddíl Jana Žižky z Trocnova. Je zařazen do skupiny Ivana Petroviče Stěpanova. Koncem září roku 1944 tento oddíl úspěšně překračuje hranici zpět do Protektorátu dle nařízení z Kyjeva. S pomocí odbojového hnutí z Bečev se během dvou dnů ocitá na vrcholu hory Magurka nedaleko Čertova mlýna. Ale ani zde nenaleznou vhodné útočiště, a to nejen kvůli partyzánské ofenzivě, ale zejména příčiněním konfidentů gestapa.

Murzin nařizuje přesun jednotek do nových oblastí, a tak se na Ratibořsku objeví Ctibor Čermák pod vedením Ivana Petroviče Stěpanova. Jejich útočištěm se stávají paseky Požařiska nedaleko Kateřinic, kde již delší dobu operuje destrukční skupina Petra Moskalenka. Pomoc zde naleznou bez výjimky u všech. Zdejší hajný Smrdoch patří mezi ty nejodhodlanější. Společně s pasekáři vybuduje pod Ojičnou partyzánský bunkr, který je dnes zcela nepatrný. Odsud byla pravděpodobně ruskou radistkou vyslána žádost o poskytnutí zbraní a nové vysílačky a tak se také stalo.

Nad ránem dne 21. ledna 1945 nad Kateřinicemi krouží ruské letadlo naváděné signálními ohni. Ke shozům docházelo zejména v oblasti paseky Bílová a Vrtaný. Silný vítr zanesl jeden z padáků až do středu Kateřinic, do míst zvaných Bory. Nesl jednu z osmi vysílaček a ta zůstala zaklíněna na lípě u Bravenců. Rudolf Bravenec se svým bratrem dostali vysílačku dolů a oznámili to panu Bartoňovi, který z vysílačky alespoň sebral elektronky. To už někdo mezitím upozornil německou hlídku a ta vysílačku okamžitě zabavila a odnesla na obecní úřad v Kateřinicích. Pro Němce se jednalo o velmi významnou kořist, kterou mohli zneužít ve svůj prospěch.

Tato zpráva se donesla přes místní spojky také oddílu I. P. Stěpanova, který nařídil získat vysílačku zpět. Ctibor Čermák se nacházel společně s dalším partyzánem (Gustavem), který si zde léčil v jeho přítomnosti zranění, u Hurtíků. Ve chvíli, kdy přišel rozkaz, nasedl bez váhání na jízdní kolo a ujížděl do Kateřinic. Kolem 10.00 h vpadl do budovy obecního úřadu a odzbrojil stráž, ve které poznal příslušníka Wehrmachtu ze Znojma. Překvapenému vojákovi pistoli nakonec vrátil, protože nebyla nabitá. Na otázku, kde je vysílačka, uvěřil lživému tvrzení tajemníka obecního úřadu, že byla odvezena do Ratiboře jiným německým vojákem. Ctibor nasedl na kolo a ujížděl do Ratiboře. Za zmínku také stojí, že se cestou zastavil v obchodě pana Jana Halmazni, zřejmě pro cigarety.

...blíží se ke křižovatce, kde se nedaleko od sebe nachází kino, obecní úřad a pohostinství U Pilčička. Je 11.45 h. Najednou z úst poddůstojníka Johanna Wielanda zazní mrazivé „Halt! Kennkarte!“ Ctibor sesedá z kola a sahá do kapsy kabátu, ale místo dokladů mačká přímo v kapse spoušť pistole ČZ vz. 27 namířenou přímo na poddůstojníka. Wieland se kácí k zemi a je na místě mrtev. Němečtí vojáci jsou střelbou zaskočeni.

Hasičské kino – místo v jehož blízkosti došlo ke střetu.

Ctibor odhazuje kolo do příkopu a utíká zpět ke Kateřinicím. Snaží se dostat k lesu přes pěšinu nad Filipy. Ozývá se střelba, kterou Ctibor opětuje, ale má k dispozici jen pár nábojů a jeden granát. Najednou pocítí tupý náraz do nohy, kam je zasažen z větší vzdálenosti, a silně krvácí. Ztrácí spoustu krve a s ní i sílu utíkat dál. To, co ale neztrácí, je odhodlání neporušit partyzánskou přísahu. Vystřelí poslední náboje a nad Filipy, na úzké pěšince, odjišťuje granát v náruči. Údolím se nese několikanásobná ozvěna výbuchu, která postupně slábne. Vše utichá. Ctibor Čermák umírá a tímto činem dal snad naději občanům Ratiboře, že se Němci nebudou mstít za smrt svého poddůstojníka.

Ctibor Čermák byl převezen ke kinu, kde byl přiklopen dřevěnými neckami z důvodu čekání na příjezd ZbV-Kommanda 31, které sídlilo na zámku v Hošťálkové a převzalo vyšetřování. Zřejmě oni rozhodli o zakopání Ctiborova těla nad hřištěm TJ Sokol Ratiboř u jedle v trati Obecnice. I přes stále hrozící nebezpečí se na neoznačeném hrobě přes noc objevily svíčky. Němci mohli pouze beznadějně přihlížet.

Jeho ostatky byly později exhumovány a teprve dne 5. února 1946 převezeny na místní hřbitov. Dne 9. května 1959 byla ředitelem školy panem Františkem Jandou v Hlubokých Mašůvkách odhalena pamětní deska na budově místní školy. Nedaleko místa, kde spáchal sebevraždu, je pomník připomínající tuto tragickou událost.

Pomník v Ratiboři.

Ctiboru Čermákovi byly uděleny in memoriam:

- Československý válečný kříž 1939 v Praze dne 2. října 1949.
- Pamětní medaile k 20. výročí SNP 29. srpna 1964.
- Odznak Československého partyzána.
- Odznak Junáka.
- Jeho jméno nese název ulice ve Znojmě.

Zdroje:

- [1] Český hydrometeorologický ústav, pobočka Ostrava, zápis stanice Hošťálková ze dne 21. 1. 1945
- [2] Deutsche Dienststelle (WASSt), Berlín, výpis záznamu Johanna Wielanda
- [3] SOkA Zlín, fond Baťa, a. s., Zlín, sign. II – nezpracovaná část, kart. 81 – Ctibor Čermák
- [4] Oddílový časopis skautů v Kateřiněch Šesták č. 128
- [5] SOkA Znojmo, biografické údaje Ctibora Čermáka
- [6] MZM Brno, Historické oddělení, opis dopisu J. Čermáka národnímu podniku Baťa inv. č. S 865, 8 časopis Partyzán č. 5, inv. č. S 6667 a č. 8, inv. č. S 6666
- [7] Kniha zemřelých obce Ratibor
- [8] Archiv Kanceláře prezidenta republiky, fond KPR, spis Ctibora Čermáka sign. 300219/64-29

Spolupráce:

- [9] SOkA Vsetín, Mgr. Zdeněk Pomkla
- [10] Zdeněk Adámek, kronikář obce Hluboké Mašůvky (fotografie, dokumenty)
- [11] Jan Pácal, Hradec Králové, znalec německých jednotek

Pamětníci:

- [12] Františka Hurtíková, Kateřinice
- [13] Miroslav Zbranek, Kateřinice
- [14] Jarmila Rubeyová, Vítkov

Zpracoval
Ondřej Haša

Ctibor s maminkou ve Znojmě.

Ctibor
Čermák

